

Η καταστροφή στα ορυχεία της Τουρκίας: ατύχημα ή δολοφονία.

Pieter Verstraete (Μετάφραση: Πέτρος Κονδύλης)

Ήταν μόλις πριν δύο μήνες που μπορούσε να ακούσει κανείς την μεσαία τάξη στις πόλεις της Τουρκίας να φωνάζει «κλέφτες» στη διεφθαρμένη ελίτ της τουρκικής κυβέρνησης που πλουτίζει παράνομα. Σήμερα, όπως αναφέρουν τουίτεράδες, ακούμε διαδηλωτές να φωνάζουν «δολοφόνοι» μπροστά από τα γραφεία της SOMA HOLDINGS στην Ιστανμπούλ, τους ιδιοκτήτες του νόμιμου ορυχείου στην περιφέρεια της Τουρκίας Σομα, που μόλις έγινε παγίδα θανάτου για εκατοντάδες ανθρακωρύχους.

Και ενώ συνάδελφοι ανθρακωρύχοι, μέλη των οικογενειών και κάτοικοι της περιοχής σκάβουν ακόμα απεγνωσμένα για να βρουν επιζήσαντες μετά τη χθεσινή έκρηξη στο ορυχείο, τα σώματα καταστολής έπιαναν δουλειά διώχνοντας τον κόσμο με κανόνια νερού από το δρόμο όπου βρίσκονται τα γραφεία της SOMA.

Και ενώ γράφω, τα Τουρκικά μέσα ενημέρωσης αναφέρουν επισήμως 274 νεκρούς. Νωρίτερα σήμερα, ο υπουργός ενέργειας Τανερ Γιλντίζ ανέφερε ότι την ώρα της έκρηξης 784 άνθρωποι δούλευαν στο ορυχείο. Φαίνεται ότι υπήρχαν περισσότεροι απ' ό,τι συνήθως γιατί η έκρηξη συνέβη την ώρα της αλλαγής της βάρδιας. Έτσι υπάρχουν φόβοι ότι περισσότεροι από 400 ανθρακωρύχοι βρίσκονται ακόμα εγκλωβισμένοι υπογείως σε ένα ορυχείο που φθάνει σε βάθος τα 2 χιλιόμετρα. Οι παγιδευμένοι κινδυνεύουν να δηλητηριαστούν από μονοξείδιο του άνθρακα επομένως ο χρόνος είναι κομβικός παράγοντας και οι ομάδες διάσωσης διοχετεύουν οξυγόνο στο ορυχείο.

Οι φωτιά συνέχιζε να εξαπλώνεται μέσα στο ορυχείο 18 ώρες μετά την έκρηξη και με άλλη μια φωτιά η οποία ξεκίνησε σύμφωνα με αναφορές στο σύστημα εξαερισμού αυτή είναι μια πραγματικά δύσκολη επιχείρηση διάσωσης, αν δεν είναι ήδη πολύ αργά. Εκατοντάδες ασθενοφόρα περιμένουν. Νοσηλεύονται ήδη 76 τραυματίες. Τις προηγούμενες ώρες ανασύρονταν μόνο νεκροί. Ο αριθμός των θυμάτων έχει ήδη ξεπεράσει τα 263, τον αριθμό δηλαδή των θυμάτων στο χειρότερο δυστύχημα σε ορυχείο της Τουρκίας μέχρι σήμερα, που συνέβη μετά από μια έκρηξη αερίου σε ορυχείο στη μαύρη θάλασσα στο λιμάνι Zonguldak το 1992.

Μια ατυχής τραγωδία

Όπως ήταν φυσικό, η εταιρία εξόρυξης έβγαλε ανακοίνωση που έλεγε ότι αυτό το τραγικό ατύχημα είναι μια μεγάλη κακοτυχία. Επισήμως, ως αιτία του ατυχήματος αναφέρθηκε αρχικά το ηλεκτρικό πρόβλημα που προκάλεσε τη διακοπή του ρεύματος, αλλά τα δελτία ειδήσεων διόρθωσαν αυτή την ανακοίνωση αναφέροντας γνωματεύσεις ειδικών μηχανικών του ορυχείου που λένε ότι η έκρηξη συνέβη σε ένα μετασχηματιστή ή σε κάποιο δωμάτιο ελέγχου με αποτέλεσμα να καταστραφεί το σύστημα διανομής ρεύματος και να βγουν εκτός λειτουργίας οι ανελκυστήρες και το σύστημα εξαερισμού.

Όπως είναι επίσης «φυσικό», οι ευθύνες επιρρίπτονται σε άλλους. Στα MME, τα δάχτυλα δείχνουν διάφορα κόμματα και στην πολιτική αρένα η μάχη έχει ήδη ξεκινήσει. Το κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης, CHP δείχνει το κυβερνών κόμμα AKP, υπενθυμίζοντας στον κόσμο της πρόσφατη πρόταση του για έλεγχο ασφαλείας στο ορυχείο κατά την διάρκεια μια διαδικασίας κοινοβουλευτικής έρευνας. Αυτό το αίτημα απορρίφθηκε από το

ΑΚΡ μόλις πριν δύο εβδομάδες, στις 29 Απριλίου. Η επικρατούσα άποψη σε αυτό το ζήτημα διατυπώθηκε από τον Ozgul Ozel, του αντιπροέδρου της Μανίσα – της περιοχής όπου βρίσκεται η Soma – όπου εθεάθη να κουνάει ένα κίτρινο κράνος ασφαλείας από εκείνα που φοράνε οι ανθρακωρύχοι στο κοινοβούλιο. Ένα μέλος του ΑΚΡ από τη Μανίσα, ο Muzaffer Yurttas, αρνήθηκε να αποδεχτεί την επιτακτικότητα του ελέγχου ασφαλείας λέγοντας ότι τα ορυχεία είναι πιο ασφαλή από ότι στις περισσότερες χώρες του κόσμου.

Σήμερα ο Πρωθυπουργός Erdogan απέκρουσε την κριτική λέγοντας ότι ατυχήματα μπορούν να συμβούν οπουδήποτε και ότι η αντιπολίτευση σηκώνει αυτό το ζήτημα μόνο και μόνο για να παρεμποδίσει την κοινοβουλευτική ατζέντα. Ο πρωθυπουργός επανέλαβε τις δηλώσεις του υπουργού εργασίας και κοινωνικής ασφάλισης ότι επιθεωρήσεις γίνονταν συχνά και η πιο πρόσφατη είχε γίνει στις 17 Μαρτίου. Τότε το ορυχείο είχε κριθεί σύμφωνο με τους κανονισμούς ασφαλείας σε ισχύ στην Τουρκία. Ο Erdogan αναφέρθηκε και στην ιστορία των ατυχημάτων σε ορυχεία της Βρετανίας και της Αμερικής προσπαθώντας να εξορθολογήσει την κατάσταση. Διαβεβαίωσε όμως τους πολίτες ότι η κατάσταση θα ερευνηθεί ενδελεχώς και ότι «θα χυθεί άπλετο φώς».

Ένα πιο βαθύ, συστημικό πρόβλημα

Παρά τις υποσχέσεις του Πρωθυπουργού, και τις δικαιολογίες σχετικά με την ιστορία των ορυχείων – τις οποίες πλήθος ανθρώπων έξω από τα γραφεία της SOMA στην περιοχή των ορυχείων υποδέχθηκε με αποδοκimasίες – κριτικές φωνές προτείνουν μια εξήγηση που αφορά πιο βαθιά, πιο συστημικά προβλήματα στην καρδιά της σχέσης μεταξύ βαρέων βιομηχανιών και κράτους. Οι εργαζόμενοι κατηγορούν την εταιρία SOMA για μη-ασφαλείς συνθήκες εργασίας. Ακόμα πιο ανησυχητικά είναι τα νέα που έρχονται από έναν άνθρωπο που διασώθηκε από τα ορυχεία ο οποίος κατηγορεί έναν ελεγκτή ότι έδινε σε παγιδευμένους ανθρακωρύχους λάθος οδηγίες, οδηγώντας τους μακριά από την παροχή του οξυγόνου. Ειδικότερα δήλωσε:

«Αυτό δεν είναι κάτι που απλά συνέβη. Μπορώ να σας πω ότι υπάρχουν άνθρωποι εδώ που πεθαίνουν, άνθρωποι τραυματισμένοι και όλα αυτά γίνονται για το χρήμα... Μας στέλνουν εδώ σαν πρόβατα για σφαγή. Δεν είμαστε ασφαλείς σε αυτή τη δουλειά.»

Ένα δημοφιλές hastag #kazadegilcinayet («δολοφονία, όχι ατύχημα») μετατρέπει αυτή την κριτική σε απευθείας κατηγορία. Η αγγλική ενότητα του sedika.org επίσης δεν αστειεύεται με τον ακόλουθο τίτλο «Την Τρίτη 13 Μαΐου στις 15.00, η Τουρκία έγινε μάρτυρας μιας εκ των μεγαλύτερων δολοφονιών σε εργασιακό χώρο στην ιστορία της.»

Ασφαλώς η σύσφιξη των σχέσεων μεταξύ ιδιωτικών βιομηχανιών και του νεοφιλελεύθερου κράτους στην Τουρκία έχουν μια καταστροφική επίδραση στην ασφάλεια των εργατών. Η Soma μια περιφέρεια 100.000 κατοίκων, είναι σημαντικό κέντρο εξόρυξης λιγνίτη με το δικό της εργοστάσιο παραγωγής ενέργειας από λιγνίτη. Η Τουρκία έχει ακόμα πλούσιες πηγές σκληρού άνθρακα και λιγνίτη που εξορύσσεται για εγχώρια παραγωγή ενέργειας. Νωρίτερα μέσα στο μήνα, στις 3 Μαΐου, ο υπουργός ενέργειας υπερηφανεύτηκε ότι η Τουρκία θα έχει κάνει επενδύσεις ύψους 118 δισεκατομμυρίων μέχρι το 2023 για να εξυπνήσει την αύξηση κατανάλωσης ενέργειας της χώρας. Λίγο νωρίτερα είχε σημειωθεί ότι η θέση της Τουρκίας στις διεθνείς ενεργειακές αγορές αυξάνεται ταχύτατα.

Ιδιωτικοποίηση και απορύθμιση.

Το κόμμα δικαιοσύνης και ανάπτυξης AKP που βρίσκεται στην εξουσία έχει συμπληρώσει αυτές τις επενδύσεις με ιδιωτικοποιήσεις, απορύθμιση και μειώσεις μισθών για να παραμείνουν τα ορυχεία της Τουρκίας επικερδή και ελκυστικά στους επενδυτές στη δύση. Μέρος αυτή της στρατηγικής, το κόστος μειώνεται μέσα από τη χαλάρωση των διαδικασιών ασφαλείας, δημιουργώντας ελαστικές εργασιακές συνθήκες, ρίχνοντας τα πρότυπα εκπαίδευσης μέχρι και ενοικιάζοντας ανειδίκευτους και αδήλωτους ανήλικους εργάτες. Το 2005 ο θάνατος ενός 17-χρονου στο Zonguldak αποκάλυψε ότι οι ανήλικοι εργάτες ορυχείων – αν και παράνομοι σύμφωνα με το Τουρκικό δίκαιο – εξακολουθούν να υπάρχουν, λόγω της φτώχειας και της έλλειψης δωρεάν παιδείας. Το νεαρότερο μέχρι τώρα γνωστό θύμα στη σώμα ήταν μόλις 15 χρόνων.

Ο μέσος μηνιαίος μισθός για εργάτες ορυχείων είναι στα 500 δολάρια. Και εξαιτίας της χαλάρωσης των κανονισμών ασφαλείας στα ορυχεία λιγνίτη, τα ατυχήματα έχουν καταστεί στοιχείο της καθημερινής ζωής. Η SOMA HOLDING είναι μέρος των πολιτικών ιδιωτικοποίησης της κυβέρνησης και σύμφωνα με τον Murat Yetkin, δημοσιογράφο της εφημερίδας Hürriyet, ο ιδιοκτήτης του ορυχείου, Ari Gurkan, είχε υπερηφανευτεί για το πόσο είχαν μειωθεί τα έξοδα λειτουργίας του ορυχείου από τότε που ιδιωτικοποιήθηκε.

Το πρόβλημα παρόλα αυτά δεν υπάρχει μόνο στα ιδιωτικά ορυχεία. Μια έκθεση της ένωσης εργατών ορυχείων το Μάρτιο του 2010 ανέφερε ότι, μεταξύ του 2000 και του 2009, 25.655 ατυχήματα συνέβησαν σε κρατικά ορυχεία της Τουρκικής εταιρίας λιθάνθρακα και ότι το 98% εξ' αυτών θα μπορούσαν να έχουν αποφευχθεί αν τα προβλήματα των ανεπαρκών ελέγχων ασφαλείας και της εκπαίδευσης είχαν αντιμετωπιστεί. Αλλά η κυβέρνηση δεν έκανε τίποτα ή σχεδόν τίποτα για αυτό.

Επιπρόσθετα, είναι γνωστό ότι η μητρική εταιρία της SOMA HOLDING MINE ENTERPRISES έχει στενούς δεσμούς με το κυβερνών κόμμα AKP από το 2005. Η γυναίκα του γενικού διευθυντή για παράδειγμα, είναι η περιφερειακή σύμβουλος του AKP. Είναι ειρωνικό ότι η Soma Coal ήταν ο χορηγός για τις σακούλες με κάρβουνα που μοίραζε το AKP κατά τη διάρκεια των τοπικών εκλογών για να προσελκύσει υποστηρικτές στις τάξεις των φτωχών ντόπιων.

Όχι ένα τυχαίο ατύχημα.

Η τραγωδία της Soma δεν είναι ένα ατύχημα που προκλήθηκε από απροσεξία των εργατών: είναι εμβληματικό ενός ευρύτερου προβλήματος συστημικού, και εγγενές της τουρκικής βιομηχανίας και των νεοφιλελεύθερων πολιτικών του κυβερνόντος κόμματος AKP του Erdogan, όσο είναι και μια παγκοσμιοποιημένης οικονομίας της αγοράς στην οποία η Τουρκία προσπαθεί να ανελιχθεί. Όπως πρωθυπουργός της Τουρκίας αναφέρεται ανοιχτά στην ζοφερή εργατική ιστορία άλλων εθνών, οι εργάτες στην Τουρκία αντιμετωπίζονται για άλλη μια φορά ως φυσικές απώλειες στο βωμό ενός ανώτερου σκοπού.

Η πρόθεση πίσω από μια τέτοια επιχειρηματολογία είναι εμετική. Και υπάρχει και μια ακόμα πιο ζοφερή οπτική που δίνει ο Cetin Uygur (DISK), που ήταν ένας από τους πρώτους που είπαν ότι αυτή ήταν η μεγαλύτερη σφαγή σε εργασιακό χώρο στην ιστορία της Τουρκικής εργατικής τάξης. Ο Uygur δήλωσε ότι η κυβέρνηση του AKP έστειλε μεγάλο αριθμό στρατιωτικών μονάδων και αστυνομικών στην περιοχή όχι για να διευκολύνουν την επιχείρηση διάσωσης αλλά για να καταστείλουν την διάχυτη οργή. Κάποιοι μπορούν να δουν ακόμα και την κήρυξη του τριήμερου εθνικού πένθους ως προσπάθεια να περιορισθούν διαδηλώσεις και μποϊκοτάζ.

Επομένως ευθύνες επιρρίπτονται από εδώ και από εκεί αλλά ούτε ένας βουλευτής ή υπουργός δεν έχει παραιτηθεί. Τα εγκάρδια συλλυπητήρια των πολιτικών δεν μπορούν να κάνουν τίποτα για τις εκατοντάδες των νεκρών ή τα δισεκατομμύρια που παράγονται πάνω στην εργασία των ανθρώπων, ενώ τα τσουβάλια με κάρβουνα της φιλανθρωπίας διανέμονται προκειμένου να κρατήσουν την κυβέρνηση στην εξουσία. Έξω από την Τουρκία σπεκουλάρουν επιπόλαια για το αν αυτό το πρόσφατο ατύχημα θα προκαλέσει έκρηξη στην επισφαλή κοινωνική και πολιτική κατάσταση της Τουρκίας. Αν ο Erdogan γνωρίζει ιστορία, τότε θα γνωρίζει ότι οι συμφορές της εργατικής τάξης αποτελούν πάντα ένα χαστούκι πραγματικότητας σχετικά με την κατάσταση της πολιτικής εξουσίας. Το κοινωνικό κλίμα στην Τουρκία είναι ακόμα ασταθές μετά από το κύμα των καλοκαιρινών κινητοποιήσεων στο Πάρκο Γκεζί, και - όπως έχει συμβεί πολλές φορές στο παρελθόν - ένας ξεσηκωμός των εργατών μπορεί να είναι το σημείο καμπής για τη πολιτική του Erdogan, κάτι το οποίο μέχρι τώρα έχει αποφευχθεί.

Οι διαδηλώσεις των φοιτητών στην Άγκυρα και την Ιστανμπούλ έχουν ήδη ξεκινήσει, εν αναμονή της μονοήμερης απεργίας που ανακοινώθηκε από τα μεγάλα εργατικά συνδικάτα για την Πέμπτη 15 Μαΐου. Μια πορεία οργανώθηκε από το πολυτεχνείο της Μέσης Ανατολής προς το υπουργείο Ενέργειας. Στην Ιστανμπούλ νέοι διαδηλωτές εθεάθησαν στην Πλατεία Ταξίμ και στο μετρό ξαπλωμένοι στο πάτωμα, αναπαριστώντας τους νεκρούς εργάτες των ορυχείων. Χιλιάδες μαζεύτηκαν σε συγκέντρωση αλληλεγγύης στο πολυσύχναστο δρόμο Istiklal στην Ιστανμπούλ, που γρήγορα εξελίχθηκε σε αντικυβερνητική διαδήλωση και δέχθηκε την άγρια καταστολή των σωμάτων ασφαλείας, με δακρυγόνα, πλαστικές σφαίρες και κανόνια νερού.

Αλλά η πιο ζοφερή εικόνα περιγράφεται κάποιους διασώστες: λόγω έλλειψης ψυγείων σε ένα από τα νοσοκομεία λειτούργησαν ως προσωρινά νεκροτομεία τα σφαγεία της πόλης ενώ τα σώματα των νεκρών μεταφέρονταν στο νοσοκομείο με μάσκες οξυγόνου στα πρόσωπά τους. Σε ένα πολιτικά ασφυκτικό κλίμα όπου οι αντιασφυξιγόνες μάσκες έχουν εκλάβει τόσο έντονο συμβολικό νόημα, τα σιωπηρά πρόσωπα των νεκρών πίσω από τις μάσκες εκφράζουν περισσότερα απ' ότι θα μπορούσε οποιαδήποτε διαδήλωση.

Πηγή: Roarmag.org